

El primer banc públic d'Europa es va crear a Catalunya el 1401

Autor: Jesús Lloria

Data de publicació: 19-05-2019

Article d'En Jesús Lloria publicat primer a 'Xusquipèdia' i posteriorment recollit per la revista digital de l'associació cultural 'Vibrant'. El primer banc públic d'Europa es va crear a Catalunya el 1401. La Taula de canvi de Barcelona va finançar els viatges de Cristòfor Colom a Amèrica.

La Taula de Canvi i Comuns dipòsits de Barcelona va ser la predecessora dels actuals bancs centrals. Es va crear com a suport a la hisenda municipal i per dotar de recursos de crèdit d'ús exclusiu de la ciutat. Tal va ser l'èxit d'aquesta nova institució econòmica, que aviat se'n van obrir d'altres taules a diferents ciutats de la Corona d'Aragó com Mallorca, València, Girona, Tarragona o Perpinyà, i també a la ciutat estat de Gènova, de manera que les Taules de Canvi catalanes es van convertir en un referent per a la resta d'Europa.

La Taula de Canvi de Barcelona

A l'edat Mitjana, Catalunya va esdevenir una potència comercial a la Mediterrània, on el port de Barcelona va destacar per la seva gran activitat comercial. L'activitat econòmica i bancària eren frenètiques, circulava una gran quantitat de moneda de diferents tipus i països, les quals complicaven les transaccions. Van aparèixer els canviadors, molts d'origen italià, que paraven una taula petita, amb balances i llibres de comptes als centres de comerç, mercats i porxadetes.

Barcelona, a finals de l'Edat Mitjana i començaments de la Moderna

A finals del segle XIV circulaven a Barcelona més de 50 tipus de monedes. Davant tal enrenou, no podien faltar els canviadors murrís i la desconfiança dels seus parroquians envers els canvis i la resta de les transaccions. El Consell de

Cent (https://ca.wikipedia.org/wiki/Consell_de_Cent) de la ciutat, històricament atent a les necessitats dels ciutadans, es va veure obligat a intervenir ordenant que pèrits moneders contrastessin el valor de les monedes.

D'altra banda, els banquers portats per la seva tradicional ambició van jugar massa fort amb els diners dels seus clients en operacions de risc i molts van fer fallida i van impossibilitar la devolució dels dipòsits. La desconfiança i el descrèdit en la banca privada portava la ciutat cap a una situació molt complicada. Sense crèdits es feia gairebé impossible cobrir les necessitats bàsiques dels seus ciutadans, com recursos i abastiments. I, per si això no fos poc, els deutes de la ciutat eren importants.

El Consell de Barcelona també va cercar una solució a aquesta greu crisi: crear un banc públic. La Taula de Canvi i Comuns dipòsits de Barcelona, que es va establir a l'edifici de la Llotja el 20 de gener de 1401, va ser el primer banc públic de la història.

Consell de la ciutat

La Taula va servir per reduir el deute de la ciutat i garantir l'abast de blat i carn a Barcelona. Com un departament més del govern de la ciutat, va passar a gestionar els impostos municipals. Va donar crèdit al cap d'estat, al Consell de la ciutat i va restablir la confiança de tothom. Acceptava dipòsits de particulars amb millors garanties que la resta de bancs. Segons el seu reglament, els seus recursos de crèdit restaven reservats per a ús exclusiu de la ciutat, sense poder fer préstecs a persones particulars sota cap circumstància.

L'administració de la Taula va estar encarregada a dos administradors, elegits pel consell de la ciutat per a un període de dos anys. Aquests responien amb tots llurs béns de la rectitud de l'administració i havien d'aportar una fiança de 6.000 florins d'or cadascun. Els primers administradors van ser en Miquel Roura i en Guillem Ramon Colom (estudis recents apunten que es tractaria de l'avi del Cristòfor Colom, descobridor d'Amèrica).

La Taula de Canvi de Barcelona aviat va ser indispensable per a la vida pública catalana i l'any 1413, va esdevenir, també, banc de la Generalitat de Catalunya. Va estar en marxa uns 300 anys, fins l'endemà de l'11 de setembre de 1714. El nou règim absolutista guanyador de la guerra de Successió la va suprimir, juntament amb el Consell de Cent i totes les estructures de govern i administratives pròpies o que fes olor de Corona d'Aragó.

Les primeres taules de canvis van aparèixer al segle XIII

Els canvistes, muntaven la seva parada als mercats, normalment sota les porxades. A la taula baixa que feien servir per a les transaccions s'anomenava la banca. Aquí s'hi feien els canvis de divises, els pagaments i els cobraments i tot tipus d'operacions financeres.

Aquests banquers havien de complir amb unes normes fixades per les Corts catalanes, que alertades per la lleugeresa ètica d'aquests, van ser molt estrictes. Si algú actuava de manera deshonest, públicament se li trencava el tauló a força de cops; d'aquesta banca trencada n'ha derivat l'expressió "bancarrota" de l'italià banca rotta, pel fet que molts dels canvistes foren d'origen italià. Els càstigs havien de ser exemplars, acompanyats d'escarni públic i podien derivar, segons la gravetat, des de complir una dieta a pa i aigua fins a la pena de mort. Igual que avui dia, oi?

A la ciutat de Barcelona els canvistes millor valorats s'ubicaven al carrer dels Canvis Vells i els qui havien comès alguna infracció, després de rebentar-li la banca podien tornar a exercir al carrer dels Canvis Nous, fins que passats uns anys recuperessin la seva fiabilitat. Llavors podien tornar al carrer dels Canvis Vells i recuperar el tapet. Un tapet amb l'escut d'armes de la ciutat cobrint la taula de canvi indicava als ciutadans que aquell canvista era fiable segons les normatives del Consell de la ciutat, com un certificat de garantia ISO d'AENOR actual.

La Taula de canvi de Barcelona va finançar els viatges de Cristòfor Colom a Amèrica

The Mellon National Bank, fundat a Pittsburgh (USA) el 1869, es va declarar seguidor del model de la Taula de Canvi de Barcelona en un anunci publicat el 29 de març de 1921 en el diari Pittsburgh Post-Gazette, on es desvelava que la Taula de canvi de Barcelona va contribuir al finançament dels viatges de Colom a Amèrica entre altres esdeveniments i institucions importants a què va donar suport. (Dades ampliades per Pere Alzina en el "XII Simposi sobre la catalanitat de la descoberta d'Amèrica" d'Arenys de Mar).

Taula de Canvi de Barcelona segons l'Enciclopèdia britànica: <https://www.britannica.com/>
Article publicat originàriament a

<http://xusquipedia.blogspot.com/2015/02/el-primer-banc-public-deuropa-es-va.html>

15 d'Abril de 2016

Vibrant

Jesús Lloria,

col·laborador de Vibrant.

<http://historiavibrant.cat/el-primer-banc-public-deuropa-es-va-crear-a-catalunya-el-1401/>